

Epäilyksistä ja uskon kielestä

Kati Niemelän vielä julkaisematon tutkimus kirkon työntekijöiden uskosta – ja epäuskosta – on synnyttänyt Suomen oloissa melko vilkkaan julkisen keskustelun. Tässä keskustelussa on puhuttu kahdesta tärkeästä aiheesta, papin oikeudesta epäillä ja uskonnollisen kielen mahdollisuuksista ja merkityksestä.

Epäily vai epäusko

Kun puhutaan epäilemisestä, on hyödyllistä tehdä ero epäilyjen ja epäuskon välillä. Epäilemistä voisi kuvailla epävarmuudeksi, kyselemiseksi ja etsimiseksi. Epäilevä ihminen ei ole varma, mitä hän esimerkiksi jostakin kristillisen opin kohdasta lopulta ajattelisi. Kun kokee jonkin opinkohdan vaikeaksi uskoa ja joutuu epäilyksiin, on hyvä ajatella, miten armollisesti Jeesus ja apostolit Raamatussa kohtelivat kyselijöitä ja etsijöitä. Epäilevää ja kyselevää ihmistä ei auta se, että häntä nuhdellaan hänen kysymyksistään. Häntä auttaa, jos hän saa selvän käsityksen siitä, mitä Raamattu tarkkaan ottaen kyseisestä asiasta oikein opettaa ja mitä siitä on kirkon historian aikana ajateltu. Kysymyksille ja keskustelulle pitää aina olla tilaa, ja esimerkiksi STI on mitä luonnollisin ympäristö pohtia yhdessä uskoon ja elämään liittyviä kysymyksiä. Emme halua käyttäytyä töykeästi ja tunkea omia käsityksiämme kenenkään kurkusta alas vaan tarjota hedelmällisen ympäristön sen selvittämiseksi, minkälainen asenne kullakin on Raamattuun ja siihen kaik-

keen, mitä Raamattu opettaa.

Epäily on kuin tienhaara, josta voi lähteä kahteen suuntaan. Se voi vaihtua omaan positiiviseen vakaumukseen Raamatun ja sen opetusten luotettavuudesta, tai se voi johtaa epäuskoon. Jumalan sanan opetuksia ei suostu ottamaan vastaan, jos asenne on epäuskoinen. Jotta epäilyistä pääsisi siirtymään luottavaiseen uskon vakaumukseen, on suostuttava sellaiseenkin älylliseen painiin, joka ei ainoastaan hyväksy kysymyksiä ja epävarmuutta vaan joka on avoin myös hyvälle vastauksille ja varmuuteen teologiassa. Ei saisi sulkeutua siltä avulta, minkä voisi epäilyihinsä ja kysymyksiinsä saada vain siksi, että se tulee taholta, jota kohtaan on ennakkoasenteita. Joitakin teologeja kuunnellessa käy selväksi, etteivät he suostu edes harkitsemaan sellaista vaihtoehtoa, että Raamattu voisikin olla oikeassa siinä, mistä se puhuu, ja että se olisi Jumalan ilmoitusta meille. Tällaiseen suljetun mielen asenteeseen eivät tahdo enää oikein mitkään keskustelut tai järkevät perustelut auttaa. Tätä asennetta kuvastaa sanonta: olen jo päättänyt, mitä minä tästä asiasta ajattelen, älä enää hämmennä minua tosiasioilla.

Uskonnollisen kielen olemus

Toinen aihepiiri, josta viime aikoina on keskusteltu, on uskonnollisen kielen olemus. Terho Pursiainen selitti TV-keskustelussa, kuinka uskonnollinen kieli on samanlaista kun runouden kieli. Jos runollisessa tekstissä kerrotaan, että kala

kiipesi puuhun ja lauloi, niin olisi täysin hölmöä kysyä, kiipesikö se oikeasti ja lauloiko se oikeasti. Tekstiä ei ole tarkoitus lukea kirjaimellisesti.

Vertaus oli ilmeisesti tarkoitettu vakuuttamaan kuulijoita siitä, että Raamatun opetuksia Jeesuksen neitseestäsyntymisestä, ylösnousemuksesta ja toisesta tulemuksista ei tulisi käsittää tosiasioina.

Raamattu kuitenkin esittää nämä tapahtumat tosiasioina. Neitsestä syntymisen kohdalla Raamatussa selitetään selvästi, että Maria ei ollut vielä koskaan ollut sukupuoliyhteydessä miehen kanssa, kun hän tuli raskaaksi. Ylösnousemuksen kohdalla tekstien kirjoittajat näkevät tavallista enemmän vaivaa tehdäkseen täysin selväksi sen, että Jeesuksen ylösnousemus oli ruumiillinen ja tapahtui tietyssä paikassa, tietyssä aikana. Kun kohtaamme tällaisia tekstejä, emme voi selittää niitä puuhun kiipeävillä kaloilla. Kysymys on siitä, onko meillä naturalistis-ateistinen maailmankatsomus, jossa Jumala ei voi

tehdä ihmeitä eikä vaikuttaa konkreettisia asioita historiassa, vai onko meillä kristillinen maailmankatsomus, jossa Jumala on maailman luoja ja ylläpitäjä, joka voi tehdä konkreettisia ihmeitä ajassa ja paikassa eli historiassa. Kysymys ei ole siitä, että olisi jotenkin epäselvää, mitä Raamattu asianta opettaa, vaan siitä, olemmeko avoimia Jumalan olemassaololle ja toiminnalle historiassa. Olemmeko avoimia sille, että Jumala on ilmoittanut itsensä meille teoissaan ja sanoissaan.

Jumala puhuu meille Sanassaan

Pursiainen esitteli myös näkemystä, jonka mukaan ”aina kun me puhumme Jumalasta, me valehtelemme”. Jos näin todella olisi, sekin puhe Jumalasta olisi valetta, ja silloin ei tietenkään ole totta, että aina kun puhumme Jumalasta, valehtelemme. Tästä aiheesta voisi kyllä ajatella myös Paavalia lainaten näinkin: ”Vaikka kaikki ihmiset olisivat valheellisia, Jumala on luotettava.”

(Room. 3:4) Kaikki ne kuvat ja käsitykset Jumalasta, jotka ihminen itsestään käsin omassa ajattelussaan kehittää, ovat enemmän tai vähemmän valheellisia. Jumala itse voi kuitenkin ilmoittaa itsestään meille ymmärrettävästi ja luotettavasti. Koska Jumala on luonut kielen, inhimillinen kieli ei sovi mihinkään niin hyvin kuin juuri Jumalasta puhumiseen ja siihen, että Jumala on puhunut meille sanassaan.

Leif Nummela

